ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ НОМИДАН ХАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ

Бухоро тумани

2024 йил 11 июнь

Бухоро туманлараро иқтисодий суди судьяси Н.Солиевнинг раислигида, судья ёрдамчиси Б.Турсуновнинг котиблигида, даъвогар вакили Р.Файзиев ва Қ.Нурумбетова (ишончнома асосида)ларнинг иштирокида, даъвогар "Когон пахта тозалаш" АЖ манфаатида Ўзбекистон Савдо-саноат Палатаси Бухоро вилоят худудий бошқармасининг, жавобгар "Бафо Қурбон ери" фермер хўжалигидан 151.441.582 сўм асосий қарзни ундириш тўгрисидаги даъво аризаси бўйича қўзғатилган иқтисодий ишни ўз биносида, очиқ суд мажлисида кўриб чиқиб, қуйидагиларни

аниклади:

"Когон пахта тозалаш" АЖ (бундан буён матнда даъвогар деб юритилади) манфаатида Ўзбекистон Савдо-саноат Палатаси Бухоро вилоят худудий бошқармаси (бундан буён матнда палата деб юритилади) судга даъво аризаси билан мурожаат қилиб, "Бафо Қурбон ери" фермер хўжалиги (бундан буён матнда жавобгар деб юритилади)дан 151.441.582 сўм асосий қарзни ундиришни сўраган.

Суд мажлисида иштирок этган даъвогар вакиллари даъво аризасида келтирилган важларини такрорлаб, қарздорликни тўлаб бериш тўғрисида жавобгарга бир неча бор оғзаки огоҳлантиришлар берилганлигини, бироқ қарздорлик бугунги кунгача бартараф этилмаганлигини маълум қилиб, даъво талабини қувватлаб, уни тўлик қаноатлантиришни сўрашди.

Суд мажлиси вақти ва жойи тўғрисида тегишли тартибда огохлантирилган жавобгар ишда вакиллари иштирокини таъминламадилар.

Суд Ўзбекистон Республикаси Иктисодий процессуал кодекси (матнда ИПК деб юритилади)нинг 170-моддасини кўллаб, ушбу шахслар вакилларининг иштирокисиз кўриб чикишни лозим топади.

Суд, иш ҳужжатларини ўрганиб чиқиб, даъвогарнинг тушунтиришларини тинглаб, қуйидагиларга асосан даъвони тўлиқ қаноатлантиришни, суд харажатларини жавобгар зиммасига юклашни лозим деб топади.

Суд мухокамаси ва иш хужжатларидан аникланишича, даъвогар (шартнома матнида "Тайёрловчи") ва жавобгар (шартнома матнида "Хўжалик") ўртасида 2023 йил 16 январь кунида 8-Б/т-сонли "Пахта хом ашёси ва уруғлик пахта харид қилиш бўйича контрактация шартнома"си тузилган.

Тарафлар ўртасида тузилган контрактация шартномаси шартларига кўра, Хўжалик Тайёрловчига 80 тонна пахта хом ашёси етказиб бериши, Тайёрловчи эса Хўжаликни сифатли уруғлик билан таъминлаш, махсулотни қабул қилиб олиш ва унинг ҳақини тўлашни ўз зиммасига олган.

Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 55-моддаси биринчиучинчи қисмларига кўра, ҳар ким ўз ҳуқуқ ва эркинликларини қонунда тақиқланмаган барча усуллар билан ҳимоя қилишга ҳақли.

Хар кимга ўз хукук ва эркинликларини суд орқали химоя қилиш, давлат органларининг хамда бошқа ташкилотларнинг, улар мансабдор шахсларининг қонунга хилоф қарорлари, ҳаракатлари ва ҳаракатсизлиги устидан судга шикоят қилиш ҳуқуқи кафолатланади.

Хар кимга бузилган ҳуқуқ ва эркинликларини тиклаш учун унинг иши қонунда белгиланган муддатларда ваколатли, мустақил ҳамда ҳолис суд томонидан кўриб чиқилиши ҳуқуқи кафолатланади.

Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 130-моддаси биринчи қисмида Ўзбекистон Республикасида одил судлов фақат суд томонидан амалга оширилиши белгиланган.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодекси (матнда ФК деб юритилади) 234-моддаси иккинчи қисмига кўра, мажбуриятлар шартномадан, зиён етказиш натижасида ҳамда ушбу Кодексда кўрсатилган бошқа асослардан келиб чиқади.

ФКнинг 236-моддасига кўра мажбуриятлар мажбурият шартларига ва қонунчилик талабларига мувофик, бундай шартлар ва талаблар бўлмаганида эса — иш муомаласи одатларига ёки одатда кўйиладиган бошка талабларга мувофик лозим даражада бажарилиши керак.

ФК 465-моддасига мувофик, контрактация шартномасига мувофик кишлок хужалиги махсулотини етиштирувчи кишлок хужалиги махсулотини кайта ишлаш ёки сотиш учун бундай махсулотни харид киладиган шахсга — тайёрловчига шартлашилган муддатда топшириш (топшириб туриш) мажбуриятини олади, тайёрловчи эса бу махсулотни кабул килиш (кабул килиб туриш), унинг хакини шартлашилган муддатда муайян бахода тулаш (тулаб туриш) мажбуриятини олади.

Агар ушбу Кодексда бошқача тартиб белгиланган бўлмаса ёки у мажбурият мохиятидан келиб чиқмаса, контрактация шартномасига нисбатан махсулот етказиб бериш шартномаси тўгрисидаги қоидалар, тегишли холларда эса давлат эхтиёжлари учун товарлар етказиб беришга доир давлат контракти тўгрисидаги қоидалар қўлланади.

Шартноманинг 4.2-бандига кўра, тайёрловчи хўжаликка (уруғлик ҳамда йиғим — терим мавсуми учун керакли моддий-техник русурслар қийматини ҳисобга олган ҳолда) маҳсулот қийматининг 60 фоизи миқдоригача бўнак (аванс) маблағларини ойма-ой тўлаб беради.

Даъво аризаси ва иш хужжатларига кўра, даъвогар жавобгарга 471.269.169 сўмга тенг бўлган маблағ ва бошқа моддий бойликларни ажратиб берган, хозирги кунда жавобгарнинг қолган жами қарздорлиги 151.441.582 сўм асосий қарзни ташкил қилади. Мазкур қарздорликни қоплаш ҳақида юборилган талабнома жавобгар томонидан оқибатсиз қолдирилган.

Даъвогарнинг даъво аризасида 2023 йил 2 декабрь холатида жавобгарнинг даъвогар олдида (2023 йил январь ойидан 2023 йил декабрь ойигача) жами 151.441.582 сўм асосий қарздорлиги мавжудлиги кўрсатилган.

Шу сабабли суд, даъвонинг асосий қарзни ундириш қисмини тўлиқ қаноатлантиришни лозим топди.

ИПК 118-моддасининг биринчи қисмига кўра суд харажатлари ишда иштирок этувчи шахсларнинг қаноатлантирилган даъво талаблари миқдорига мутаносиб равишда уларнинг зиммасига юклатилади.

"Давлат божи тўғрисида"ги Ўзбекистон Республикаси қонуни билан тасдиқланган "Давлат божи ставкаларининг микдорлари" 2-бандининг "а" кичик бандига кўра мазкур талаб бўйича даъво бахосининг 2 фоизи микдорида, бирок базавий хисоблаш микдорининг бир бараваридан кам бўлмаган микдорда давлат божи тўланиши лозим.

Суд, даъво қисман қаноатлантирилганлиги сабабли суд харажатларини жавобгар зиммасига юклашни лозим топади.

Юқоридагиларга кўра, ИПКнинг 118, 128, 170, 176-179, 180 ва 186моддаларини қўллаб суд,

қарор қилди:

Даъво аризаси тўлиқ қаноатлантирилсин.

Жавобгар "Бафо Қурбон ери" фермер хўжалигидан даъвогар "Когон пахта тозалаш" АЖ фойдасига 151.441.582 сўм асосий қарз ҳамда олдиндан тўланган 34.000 сўм почта харажати ундирилсин.

Жавобгар "Бафо Қурбон ери" фермер хўжалигидан Республика бюджетига 3.028.831,64 сўм давлат божи ундирилсин.

Хал қилув қарори қонуний кучга киргач, ижро варақалари берилсин.

Мазкур ҳал қилув қарори устидан шу суд орҳали Бухоро вилоят судига ҳал ҳилув ҳарори ҳабул ҳилинган кундан эътиборан бир ой ичида апелляция тартибида, ҳал ҳилув ҳарори ҳонуний кучга кирганидан сўнг олти ой муддат ичида кассация тартибида шикояти бериш (протест келтириш) мумкин.

Судья Н.Солиев

